

ΔΟΜΗΣΗ & Διακοσμηση

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ • ΤΕΥΧΟΣ 8 •

**ΣΤΑΜΑΤΗΣ
ΚΛΕΑΝΘΗΣ**
ΜΙΑ ΓΟΝΤΕΥΤΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΜΟΡΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΤΩΝ ΡΟΜΑΝΤΙΚΩΝ
ΧΡΟΝΩΝ

**ΥΦΕΜΑΤ
ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ
ΥΛΙΚΩΝ**

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΔΕΚΗΣ
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΤΟ ΣΚΑΚΙ

Στέφανος Βασδέκης Πάνω απ' όλα η ζωή!

Συνέντευξη στην ΝΑΤΑΣΑ ΡΟΥΤΤΕΡΗ

Είναι αρκετό να μιλήσει κανείς, έτσι και για λίγο, με τον αρχιτέκτονα Στέφανο Βασδέκη, για να καταλάβει

αμέσως τη φιλοσοφία ζωής- και δουλειάς- που τον διακρίνει. Ανθρώπος χαμηλών τόνων, ήρεμος και κατα-

σταλαγμένος. «Έφτιαξα το γραφείο μου, μέσο στο σπίτι που έχω στην Παλλήνη, κάνω τη δουλειά μου με δύο

μόνο συνεργάτες, ζω καλά και δεν θέλω περισσότερα» τονίζει. «Μου αρκεί να ακαλιζω τον κήπο στον ελεύ-

θερο χρόνο μου και να ασχολούμαι με τα αμπέλια μου. Δεν ξέρετε τι χαρά μπορεί να σου προσφέρει, ακόμη

και το να κόψεις ένα βουλούδι». Η αρχιτεκτονική είναι μαγεία γι' αυτόν. Μια μαγεία, όμως, που τον κυριεύει,

όσο εκείνος της επιτρέπει! Κι αυτό γιατί προτιμά να ζει τη ζωή του, παρά να γίνει υποχέριο της δουλειάς. Κι

από ό,τι φαίνεται, μάλλον, πρέπει να έχει επηρεάσει πολλούς πελάτες του, με αυτή του τη φιλοσοφία.

Βασικές

ΔΟΜΗΘΗ & ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ: Όταν μιλήσαμε τηλεφωνικά, μου είπατε, για να... με προετοιμάσετε, ότι δίνετε συνήθως «περίεργες» απαντήσεις, όχι παρόμοιες με εκείνες που δίνουν οι συνάδελφοί σας. Η πρώτη μου ερώτηση, λοιπόν, δεν θα μπορούσε παρά να είναι αν δίνετε «περίεργες απαντήσεις» και στην αρχιτεκτονική.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΑΣΔΕΚΗΣ: Έχω μία διαφορετική φιλοσοφία στην αρχιτεκτονική αλλά και, γενικότερα, στη ζωή μου. Αυτή συνίσταται στο γεγονός ότι δίνω περισσότερο αξία στην ποιότητα της ζωής, των γύρω μου και της δικής μου, αλλά και στο ότι προσπαθώ να μην γίνωμαι υποχείριο της δουλειάς και να τρέχω πίσω από αυτήν, αγνοώντας όλα τα υπόλοιπα. Ποτέ δεν έβγαλα μπροστά τη δουλειά μου από αξίες όπως είναι η οικογένεια και η ζωή γενικότερα. Από αυτό ξεκινάει και το γεγονός ότι το γραφείο μου δεν είναι μεγάλο, δουλεύω μόνος με την γυναίκα μου, η οποία σχεδιάζει στο κωμιούτερ, ενώ έχω ακόμη έναν συνεργάτη στα γραφά. Όσο κι αν ακούγεται απίθανο για ορισμένους, παρά τις δουλειές που έχω- και δεν είναι λίγες- δεν θέλω να αναπτυχθώ περισσότερο, δηλαδή προσπαθώ να βάλω έναν στόχο, τον οποίο δεν επιβώ να ξεπεράσω. Το όνειρό μου δεν είναι να έχω πάρα πολλά άτομα σε ένα μεγάλο γραφείο και να

πρέπει να δουλεύω μόνο για να συντηρώ το γραφείο. Προτιμώ να δουλεύω για μένα!

Δ. & Δ.: Αυτή η διαφορετικότητα περνάει και στην αρχιτεκτονική;

Σ. Β.: Νομίζω πως ναι. Κι αυτό γιατί, όταν έρθει ένας πελάτης για να μιλήσουμε, προσπαθώ να του δώσω να καταλάβει ότι σημασία έχει, να μην κάνει ένα σπίτι για τους άλλους, αλλά για τον εαυτό του. Είναι ένα από τα πολύ σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζω ο αρχιτέκτονας σήμερα, γιατί αρκετοί άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο για το τι θα πουν οι άλλοι για το σπίτι τους κι όχι για το πώς νιώθουν οι ίδιοι μέσα σε αυτό. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι ότι, ενώ πολλοί έχουν μάθει να ζουν σε ένα απλό διαμέρισμα, βλέπω ότι θέλουν, συνήθως, να φτιάξουν ένα σπίτι πενταπλάσιο από τις ανάγκες τους, χωρίς να ξέρουν τι επιπτώσεις θα έχει αυτό αργότερα, παρόλο που έχει αποδειχθεί ότι, στα πολύ μεγάλα σπίτια, η οικογένεια προτιμά να μένει στους μικρούς χώρους, στους πιο ζεστούς, στις γωνιές δηλαδή. Γι' αυτό προσπαθώ να τους εξηγήσω -αφού προηγουμένως συζητήσω μαζί τους και δω ποιες είναι οι ανάγκες τους- να τους δώσω τη γνώμη μου και, μετά να τους κάνω ένα χωροδιάγραμμα, όπου θα τους εξηγήσω πού πρέπει να είναι ο κάθε

χρησος και πώς μπορούν να τους εκμεταλλευθούν.

Δ. & Δ: Πώς αντιδρούν οι πελάτες σας σε αυτή την φιλοσοφία;

Γ. Β: Έχω πελάτες, οι οποίοι είναι πολύ διαφορετικοί ο ένας από τον άλλο και δεν σας κρίνω ότι, σπουδαζοντας αρχιτεκτονική, διάδεχθηκα και ψυχολογία. Αυτό με βοήθησε ιδιαίτερα. Κάθε επαφή με έναν άνθρωπο καινούργιο, άγνωστο, είναι μία εμπειρία ζωής για μένα. Βλέπω και μοιαίω πράγματα, ζώντας μαζί τους δύο και τρία χρόνια μέχρι να ολοκληρωθεί ένα σπίτι, τα οποία δεν θα συναντούσα ποτέ. Συνήθως, έχω πολύ καλή σχέση με τους πελάτες μου, γινώμαστε φίλοι και πιστεύω ότι καταφέρνω τελικά να τους πείσω. Αν θέλουν έχουν βάλει στο μυαλό τους ότι θέλουν οποιαδήποτε ένα πάρα πολύ μεγάλο σπίτι, είναι δοκιμασία να τους αλλάξω γνώμη.

Εξάλλου, ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει κάθε άνθρωπος, αλλά και ο αρχιτέκτονας, είναι ότι το έργο του κρινεται από πολύ κόσμο, δηλαδή είναι ένα πράγμα που φαίνεται και του ασκείται κριτική από εκατοντάδες χιλιάδες άτομα. Έχω καταφέρει, όμως, και μπορώ να πω ότι είμαι ευτυχής γι'αυτό, να αεθώμαι τη γνώμη του άλλου, να την δέχομαι, κι αν είναι καλή να την εφαρμόζω, αλλά δεν με επηρε-

άζει τόσο, ώστε να χαλάσω το κέφι μου ή τη ζωή μου. Προβλεπώ, με επηρεάζει πολύ. Για ό,τι έλεγε ο καθησ, προσπαθώ να δω μία εξήγηση, μία δικαιολογία- είναι κόκκινο το κεραμάκι γι'αυτό το λίγο κ.λπ.- τώρα πλέον όχι.

Δ. & Δ: Αυτή η λογική, η φιλοσοφία αν θέλτε, σίγουρα σας βοήθησε στη ζωή σας, βοήθησε, όμως, και την καριέρα σας ως αρχιτέκτονα;

Γ. Β: Πάρα πολύ. Αλλάωστε, ποτέ δεν κινήθηκα μία δουλειά, ήλθην όλες μίνες τους, η μία μετά την άλλη. Οι περισσότεροι πελάτες μου, βλέποντας εμένα και τη φιλοσοφία ζωής μου, τον τρόπο με τον οποίο σκέφτομαι και λειτουργώ, άρχισαν να διαδίδουν, κατά κάποιον τρόπο, το προσωπικό μου στυλ, κινώντας με γνωστό σε περισσότερους.

Δ. & Δ: Τι είδους κτίρια κατασκευάζετε συνήθως δουλεύετε σε όλη την Ελλάδα ή μόνον στην Αθήνα;

Γ. Β: Σε ποσοστό 80% ασχολούμαι με μονοκατοικίες. Για αρκετά χρόνια ασχολήθηκα, επίσης, με ένα τουριστικό συγκρότημα, το «Pono Hydra Village» στην Ξηρόνη, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου έχω σχεδιάσει εγώ. Επίσης, φτιάχνω σπίτια και σε νησιά. Ως επί το πλείστον, όμως, ασχολούμαι με μονοκατοικίες στα προάστια της πρωτεύουσας.

Δ. & Δ: Τι σημαίνει για εσάς η αρχιτεκτονική;

Κατοικία στη Γλυφάδα

Σ. Β.: Η αρχιτεκτονική είναι κάτι το μαγικό, κάτι τη γνώμη μου. Είναι κάτι σαν το σκάδι. Προσπαθείς να κάνεις πολλούς συνδυασμούς κινήσεων, για να επιτύχεις το καλύτερο αποτέλεσμα. Κι αυτό γιατί ξεκινάς από ένα λευκό χαρτί, και μένεις σε αυτό σιγά σιγά δημιουργείς, μέχρις ότου προκύψει ένα ολοκληρωμένο οικοδόμημα.

Δ. & Δ.: Είπατε προηγουμένως ότι ένας πελάτης δέχεται, συνήθως, τη δική σας φιλοσοφία. Μπορεί όμως και να έχει μία ιδέα στο μυαλό του, για το πώς θέλει το σπίτι του, την οποία εσείς δεν μπορείτε να επηρεάσετε ή να αλλάξετε. Πόσο περιορίζει την ελευθερία έκφρασης του αρχιτέκτονα αυτή η στάση του πελάτη, όταν έρχεται σε εσάς δηλαδή με μία αυ-

σε κάτι που δεν μου άρεσε, κάτι που ήταν εντελώς αντίθετο με την αισθητική και τις αρχές μου, του είπα ότι δεν μπορούμε να συνεργαστούμε και του υπέδειξα να βρει έναν άλλο αρχιτέκτονα, που να έχει ασχοληθεί με το αντίστοιχο έργο.

Δ. & Δ.: Κάθε αρχιτέκτονας είναι φυσικό να έχει το προσωπικό του στυλ. Πόσο επικίνδυνο, όμως, είναι να πέσει στην παγίδα της επανάληψης;

Σ. Β.: Πολύ επικίνδυνο. Μία από τις μεγάλες μου προσδόθειες είναι αυτή. Πρέπει να σου πω ότι ακόμα με χαρά έναν πελάτη που θα μου ζητήσει κάτι διαφορετικό. Εξάλλου, έργο κάνει πολλή σπάνια που είναι τελείως διαφορετικό το ένα από το άλλο, το 70% αυτών των σπιτιών φαίνεται ότι είναι

Κατοικία στο Ύψιστο

γκρεμάνα «παράγγελτο» και δεν δέχεται ούτε συμβουλή;

Σ. Β.: Μέχρι τώρα, φέρομαι δεν με είχε επηρεάσει κάτι τέτοιο, γιατί οι πελάτες που έρχονται στο γραφείο μου, συνήθως με γνωρίζουν από γνωστούς τους και έχουν τη λογική και το στυλ της δουλειάς μου. Από εκεί και πέρα, αυτών που δεν έχει δει έργα μου, είναι φυσικό να τον σπρώχνω εγώ σε αυτή την κατεύθυνση, σε ό,τι αφορά το εξωτερικό αποτέλεσμα, κυρίως γιατί στο εσωτερικό οι χώροι τού δίνονται, αλλά μόνον ο ίδιος μπορεί να τους αναδείξει ή και να τους... καταστρέψει. Μέχρι τώρα, να... χρηστής ξυλό, δεν είχα τέτοιο πρόβλημα. Μία-δύο φορές που έτυχε να επιμένει υποψήφιος πελάτης

δικό μου, αλλά το 30% όχι. Κι αυτό γιατί, απλούστατα, αν έλθει ένας πελάτης και σου πει «θέλω ένα σπίτι πέτρινο, με ξυλινές οροφές κ.λπ.» το κίνδυνος, αν σου πει ότι θέλει κάτι άλλο, πάλι θα το κινδύνος. Αυτό που θα μου δημιουργήσει πρόβλημα είναι, να έλθει και να μου ζητήσει κάτι που είναι εντελώς αντίθετο με τα πιστεύω μου, όπως για παράδειγμα να θέλει, στην κατασκευή που θα του φτιάξω, να μιμηθούν πολλά, δάχτυλα μεταξύ τους, υψικά.

Δ. & Δ.: Τι είναι αυτό που χαρακτηρίζει τα έργα σας;

Σ. Β.: Το γεγονός ότι δεν χρησιμοποιώ περισσότερο από τρία υψικά, στο εξωτερικό μέρος κατασκευής. Αυτό που με

χαρακτηρίζει, όμως, είναι ότι δίνει μεγάλη προσοχή σε οργανωμένες λεπτομέρειες (στο μπεντόν, στις όψεις), από τις οποίες εύκολα μπορεί κανείς να καταλάβει το προσωπικό μου στυλ και να αναγνωρίσει το έργο μου.

Δ. & Δ.: Ποια είναι το αγαπημένο σας υλικό;

Σ. Β.: Το ιδανικό υλικό για κάθε αρχιτέκτονα είναι η πέτρα. Το θέμα είναι κατά πόσο ο ιδιοκτήτης του σπιτιού δέχεται να δώσει πέτρα, καθώς κοστίζει δέκα φορές περισσότερο από τον σοφό. Αν δεν έχω τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσω πέτρα, θα παίξω με απαλά χρώματα ή με τη διαφορά του ελαφριού μπεντόν και του σοφό.

Επίσης, το ξύλο είναι ένα από τα υλικά που «δίνουν» πολύ

ακευασμένα τελειώσι ίσια, απλά, χωρίς κάποια ομορφιά, καμία αγνότητα για το περιβάλλον, έργα που έγιναν χωρίς σκέψη. Κατά τη γνώμη μου, το μεγάλο κακό ξεκινάει από το γεγονός ότι έχουν διακείμε οι πολιτικοί μηχανικοί να κάνουν αρχιτεκτονικά. Και εκεί είναι που βρίσκεται η καταστροφή της Αθήνας, αλλά και της Ελλάδας γενικότερα. Θα μπορούσε να χωρίσει κι εδώ αυτό που χωρίζει στην Γαλλία, όπου κάθε έργο είναι υποχρεωτικό να φέρει την υπογραφή ενός αρχιτέκτονα.

Δ. & Δ.: Τι είναι έμπνευση για εσάς;

Σ. Β.: Η έμπνευσή μου συνίσταται στο *εξής*: κάθε σπίτι που φτιάχνω, όταν αρχίζω να το σκέφτομαι, φαντάζομαι ότι το

Κατοικία στην Κηφισιά

σε ένα σπίτι, αλλά λόγω της συντήρησής που απαιτεί, ο κόσμος το αποφεύγει. Πιστεύω ότι, ευχής έργον για κάθε αρχιτέκτονα, θα ήταν να μπορεί να χρησιμοποιήσει το ξύλο, αλλά δεσμεύεται συνήθως από το κόστος και από τις προτιμήσεις του πελάτη.

Δ. & Δ.: Αυτή η «διαφορετικότητα» που σας χαρακτηρίζει στη ζωή και στη δουλειά σας είναι πιο ακριβή από κάτι άλλο, πο... κανό;

Σ. Β.: Βέβαια, είναι. Κι αυτό φανταίται από τις πολυμετακινήσεις της Αθήνας, όπου το 90% *εξ* αυτών έχουν κατασκευασθεί για εμπορικούς λόγους και βλέπεις ότι πρόκειται για κατα-

φράγματα για τον εαυτό μου. Λαμβάνω υπ όψιν μου φυσικά τον πελάτη και τις ανάγκες του, αλλά ποτέ δεν έχω κάνει ένα σπίτι στο οποίο δεν θα ήθελα να μείνω κι εγώ. Άλλωστε, πριν το ολοκληρώσω, ζω μέσα σε αυτό. Μπορεί να σας φανεί λίγο απίθανο, αλλά πραγματικά κοιμάμαι αρκετά βράδια σε αυτό, το «πρωτότυπο», το ζώ δηλαδή, *εξ*ρα ακριβώς πώς θα είναι, από τη στιγμή που αρχίζω να το σχεδιάζω. Έτσι, αφού είμαι σίγουρος πώς είναι, μπορώ να είμαι σίγουρος και για τον τρόπο με τον οποίο θα το αντιμετωπίσουν οι πελάτες μου.

Δ. & Δ.: Πιστεύετε ότι σήμερα θυσιάζεται η αισθητική στον βιασμό της λειτουργικότητας;

Κατοικία στον Αλιμύ

Γ. Β.: Δυστυχώς, συμβαίνει αυτό. Προσμεκά, προσπαθώ να συνδυάζω και τα δύο. Αν κάτι δεν βγαίνει λειτουργικά στο σπίτι που φτιάχνω, δεν σημαίνει ότι θα διακόσω και την αισθητική του έργου μου. Αντίθετα, μάλλον, θα προσπαθήσω να δώσω το 60% των προσπαθειών μου στην εμφάνιση, εξωτερικά δηλαδή, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα λειτουργεί και εσωτερικά ή κατασκευή. Στο κάτω κάτω, οι πελάτες μου είναι που θα περάσουν όλη τους τη ζωή σε αυτό το σπίτι, γι' αυτό αξίζει να γινώμη τους, Αρχή μου είναι, αλλιώς, να μην τηγάνω ποτέ στην πρώτη μου συνάντηση με τον πελάτη, με ένα έτοιμο σχέδιο του σπιτιού του, στα χέρια.

Πάντοτε, τους επισκέπτομαι με ένα λευκό χαρτί και τους φτιάχνω δύο ή τρεις ήσσους μπροστά τους, δηλαδή τους ζωγραφίζω το σπίτι, ελπιώντας τους σε κάθε θέση ή σκέφτομαι. Κι αυτό με έχει βοηθήσει πολύ, γιατί ο άλλος δεν πεθαίνει ...οοκ, διέπνους ένα έτοιμο σπίτι που δεν ξέρει ακόμη τι είναι. Και το καταλαβαίνει πολύ πιο εύκολα έτσι, γιατί νιώθει ότι συμμετέχει και ο ίδιος.

Αυτό είναι πολύ βασικό, να συμμετέχει και να καταλάβει ότι δημιουργεί, αν καταφέρεται, μάλλον να νομίζει ότι κάνει

εκείνος το σχέδιο του σπιτιού του, τότε αυτό είναι το ιδανικότερο! Πρώτα, λοιπόν, σκεπάζω στο χαρτί - μαζί με τον πελάτη - τις σκέψεις μου και, στη συνέχεια, φτιάχνω και μία μακέτα, για να δει «ζωντανά» πώς θα γίνει το σπίτι του.

Δ. & Δ: Πόσο σημαντικό είναι κατά τη γνώμη σας να δίνουν το κτίριο με το περιβάλλον;

Γ. Β.: Αυτό το θέμα είναι από το πιο σημαντικό στοιχεία μιας κατασκευής, δυστυχώς όμως, έχει αλλοιωθεί τόσο πολύ το περιβάλλον, λόγω και των διπλανών κατοικιών, δηλαδή μπορεί να κάνει εσύ ένα σπίτι, αποδεκτό από τον κόσμο ότι είναι πολύ ωραίο, και το περιβάλλον να είναι τέτοιο, που να μην ξέρεις πού να... κρυφτείς!

Πάντοτε, πρωταρχικό ρόλο παίζει το οικοπέδο. Αν υπάρχει δηλαδή μέσο στο οικοπέδο ένα πολύ ωραίο πλανάρι, θα γυρίω το σπίτι γύρω από αυτό, θα τονίσω το πλανάρι, αν το οικοπέδο έχει μία πολύ ωραία θέα, φυσικά είναι να στραφώ προς αυτήν, ακόμη κι αν ο προσανατολισμός δεν είναι ιδανικός, δεν μπορώ όμως να αγνοήσω τη θέα. Προσπαθώ, δηλαδή, να δω ποια προτερήματα έχει το οικοπέδο, για να πράξω ενσυνείδητα.

Κατοικία στην Βουλγαρία

Κατοικία στην Πολωνία

Τουριστικό συγκρότημα «Ivota Hydra Village», στην Ξυδωτή

Δ. Σ. Δ.: Ζε, ό,τι αφορά το εσωτερικό του σπιτιού, ποιος είναι οι προτεραιότητές σας όταν το σχεδιάζετε;

Σ. Β.: Κατ' αρχήν, φτιάχνω τον πυρήνα του σπιτιού, γύρω από τον οποίο θα κινηθεί η οικογένεια και η δομή κάθε χώρου. Αν πούμε δηλαδή ότι το κέντρο του σπιτιού θα είναι μία εσωτερική αυλά με το χαλί, από εκεί και πέρα, θα πρέπει να διαμορφώσω τους υπόλοιπους χώρους σε σχέση με αυτό. Προσπαθώ, επίσης, να φτιάχνω ένα αίθριο, όποτε μου δίδεται η δυνατότητα, γιατί πιστεύω ότι και μεγαλώνει τον χώρο, και αποτελεί ένα ευχάριστο σημείο επαφής των ανθρώπων. Αποφεύγω ακόμη να υπάρχουν διάδρομοι και, κυρίως, σκοτεινοί μέσα στο σπίτι.

Μετά από όλα αυτά, δημιουργείται μόνο του το αποτέλεσμα. Όταν έχεις σχεδιάσει δηλαδή την βάση του σπιτιού και τονίσεις σε αυτή την βάση ένα φυσικό στοιχείο που δοθείτε το οικόπεδο, όπως ένα βράχο ή ένα δένδρο, ή αν τονίσεις κάποιο έργο τέχνης που θέλεις να φροντίσει ο πελάτης μέσα στο σπίτι του, από εκεί και πέρα, συναρμολογείς όλα αυτά τα στοιχεία και τα δουλεύεις σε όλη τη δόση.

Δ. Σ. Δ.: Τι θα... γκεμίζετε ευχαρίστως από την Αθήνα;

Σ. Β.: Αν έζησατε πόσο ώρα ήταν η Αθήνα, όταν βγήκαν τα πρώτα σχέδια, επί Οθωνα, με πόρκα, πηλατιές, λευκώρους, χάρους, πρασινοί, Δυσταχίς, όμως, δεν εφαρμόστηκε τίποτα. Αν επρόκειτο, πάντως, να διαλέξω ορισμένα κτίρια για... καταδέρσις, θα διάλεγα το Πολεμικό Μουσείο, τον Δημόκριτο, καθώς και το Κτίριο της Μουσικής.

Δ. Σ. Δ.: Πιστεύετε ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης για την Αθήνα;

Σ. Β.: Το έχω σκεφθεί παρά πολύ. Είναι όπως είναι η κατάσταση σήμερα, είναι δύσκολο να αλλάξουν τα πράγματα. Γιατί και οι νόμοι δεν είναι ευέλικτοι, κι έτσι, δεν μπορείς έτσι απλά να γκεμίζεις την πηροισία του άλλου. Το μόνο που θα μπορούσε να γίνει είναι να δημιουργηθούν χώροι πρασινοί, όσο το δυνατόν περισσότεροι. Και βελβίω, να καταργηθούν όλοι αυτοί οι νόμοι για τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης, που έχουν δώσει το δικαίωμα στους εργολάβους να φτιάχνουν όλα αυτά τα ακαθίσθητα πολυώροφα κτίρια.

Δ. Σ. Δ.: Υπάρχει μία τάση να χρησιμοποιείται το γυαλί για την κατασκευή πολλών σύγχρονων κτιρίων. Πώς το βλέπετε εσείς αυτό;

Κατοικία στη Γλυφάδα

Οι δύο ανεξάρτητες πολυκατοικίες κατοικίας βραβεύονται υπό ανέγερση στο Πάφος/Κύπρος

Σ. Β.: Νομίζω ότι αυτή είναι μία αρχιτεκτονική που δεν ταυριάζει στην Αθήνα. Μπορεί το κόστος κατασκευής να είναι πιο εύκολο, αλλά μετά έχεις τόσα προβλήματα με την ενέργεια και τον τρόπο ζωής, που δεν αξίζει τον κόπο. Τι να πει κανείς όμως, η Αθήνα έχει γίνει ένα αλαοόμο, πλέον! Αν με ρωτήσετε ποια κτίρια δένουν με την Αθήνα, μπορεί να δένουν μόνο τα παλιά, αυτά που τώρα ανακαινίζονται, όπως για παράδειγμα το Μουσείο Μπενάκη.

Δ. & Δ.: Ο Αρχι Κωνσταντίνιδης ήταν για πολλούς ο «πατέρας» της αρχιτεκτονικής. Θεωρούνταν, μάλιστα, πατήρ του σπιτιού, του ήπιου τρόπου αρχιτεκτονικής. Συμφωνείτε μαζί με αυτή την τεχνοτροπία;

Σ. Β.: Πιστεύω ότι για την εποχή του ήταν πρωτοπόρος. Δεν κρύβω ότι από τους αρχιτέκτονες που θαυμάζω σήμερα είναι ο Βαλομάκης. Κι αυτός έχει πολύ απλές γραμμές. Από τους ζένους, κορυφή όλων θεωρώ ότι ήταν ο Ράιτ, αυτά που έκανε στην εποχή του ήταν επαναστατικά και πολύ όμορφα.

Δ. & Δ.: Μπορούν να υπάρξουν σήμερα επαναστατικές αρχιτεκτονικές προτάσεις;

Σ. Β.: Όταν έγινε στην Γαλλία το Κέντρο Πομπιδηού ήταν επαναστατικό. Έχουν βγει πάρα πολλά καινούργια αρχιτέκτονες, οι οποίοι δημιουργήσαν έργα σε όλο τον κόσμο, με σκοπό να πρωτοπορήσουν και να κεντρίσουν το ενδιαφέρον του κόσμου, πολλές φορές μάλιστα και να τον σοκάρουν. Προσωπικά, πιστεύω ότι μόνο το ελάχιστο και οι απλές γραμμές στην αρχιτεκτονική παραμένουν διαχρονικά στους αιώνες. Σε ό,τι αφορά τα ελληνικά δεδομένα, δεν

έχω δει ένα κτίριο που να σκορπώ ότι είναι επαναστατικό. Ορισμένες, πολύ καλές προσπάθειες σε αυτή την κατεύθυνση έχει κάνει μόνον ο Ηλίας Μπορμπαλής.

Δ. & Δ.: Τι θα αποστέλλοσε για εσάς «καινούργια» αρχιτεκτονική πρόταση;

Σ. Β.: Να σας πω καλύτερα τι θα ήθελα εγώ, γενικά, στην Ελλάδα: Θα ήθελα υποχρεωτικά κεραμίδια σε όλα τα σπιτά, σε όλες τις πόλεις, θα ήθελα δηλαδή να επιστρέψετε από το κράτος το κεράμιδι. Δεν μπορείτε να φανταστείτε πόσο θα άλλαζε η αισθητική των πόλεων. Πιστεύω, επίσης, ότι η καλύτερη κατάσταση είναι στην Αθήνα και όλες τις περιφερειακές. Γιατί όταν ο Λε Κορμπυζιέ οραματιζόταν την πύλη, τα σχέδιά του περιελάμβαναν πολύ πράσινο, καθώς δεν υπήρχαν μόνιρες ή διάφορα κτίσματα που ανακόπουν την οπτική επαφή του περαστικού. Αυτό, όμως, δεν έγινε ποτέ. Ένα άλλο που θα μπορούσε να αλλάξει πολύ τα πράγματα της Αθήνας είναι, να κλείσει κι εδώ αυτό που γίνεται στην Αμερική, να μην έχουν μόνιρες τα σπιτά μπροστά. Αυτό θα άλλαζε και την αρχιτεκτονική του σπιτιού, γιατί η αυλή θα γινόταν πίσω, αλλά θα κέρδιζε πολύ και το περιβάλλον.

Δ. & Δ.: Πιστεύετε ότι υπάρχουν σήμερα και εφαρμόζονται αρχιτεκτονικές λύσεις, φιλικές προς το περιβάλλον; Στο δικό σας έργο προσπαθείτε να εφαρμόζετε τέτοιες λύσεις (βιοκλιματική αρχιτεκτονική κ.ά.);

Σ. Β.: Το μόνο που μπορώ να κάνω εγώ για το περιβάλλον είναι να ασχολώμαι την φύτωση, να δίνω στον πύλη να καταλάβει ότι ο αήριος του δεν πρέπει να είναι η τελευταία του

Καροκω αμπι Πισίνας

Καροκω αμπι Βαθιάς

Κτίριο στο Μετόχιον

αποσπότης, αφού θα έχει ζοδέψει δηλαδή όλα του τα λιφτά για το σπίτι, να φτιάξει κι ένα κλητάκι. Αντίθετα, πρέπει να καταλάβουν όλοι ότι το πρόβλημα είναι ανάγκη για να παίξει μεγάλο ρόλο στον προϋπολογισμό του σπιτιού τους. Επίσης, η ηλιακή ενέργεια θα μπορούσε να δοθεί ως περιβαλλοντικό, παρόλο που δεν είναι πάντοτε υγιεινό το οικικό αποτέλεσμα. Όσο για την διακινητική, πιστεύω ότι είναι απλά μία πολύ υγιεινή θεωρία. Ως φοιτητής, μάλιστα, είχα κάνει την διπλωματική μου εργασία, για το πως ο οικισμός του «Porto Hydra Village» θα μπορούσε να δουλέψει με ηλιακή και αεολική ενέργεια, καθώς και με βιοαέρι από τα κομποστοία της ελιάς.

Τελικώς, την χρησιμοποιώ μόνο για την διπλωματική μου, την παρουσιάζω, αλλά δεν δόθηκε ποτέ η δυνατότητα να πραγματοποιηθεί στο «Porto Hydra Village». Κι αυτό γιατί, στην πράξη, οι περισσότεροι προτιμούν το συμβατικό, το δοκιμασμένο, φοβούνται να ρισκάρουν, παρά μόνον εν έχουν κάποιο όφελος.

Δ. Σ. Δ.: Ποιων πόλεων την αρχιτεκτονική θαυμάζετε;

Σ. Β.: Μου αρέσει πολύ η Βαρκελώνη, το Παρίσι, το Λένινγκραντ και η Στοκχόλμη, ως σύνολο πόλης και ως τρόπο ζωής. Είναι πολύ ευχάριστες πόλεις και βοηθάει σε αυτό το αποτέλεσμα η αρχιτεκτονική τους, οι φαρδείς δρόμοι, το πρόσωπο και το υπαρό σποχείο. Φοβάμαι, όμως, ότι για την Αθήνα είναι πολύ αργά. Αυτή η δυνατότητα που έδωσε ο ΓΟΚ για τη δημιουργία ημιμαθηρίων χώρων στις πολυκατοικίες- πρόκειται κατά κάποιο τρόπο για κλειστές περ-

ντες, που δεν υπολογίζουν πλέον το συντελεστή δόμησης, δίνει τη δυνατότητα να έχει κανείς ένα σπίτι και να μπορεί να βγει έξω. Γιατί στη χώρα μας, οκτώ μέχρι και εννέα μήνες τον χρόνο, μπορούμε να ζήσουμε έξω, λόγω κλίματος. Ωστόσο, διλέπουμε ότι προτιμούν να τις κλειστούν, για να κερδίσουν χώρο στο σπίτι. Έτσι, κερδίζουν σε σπίτι, αλλά δυστυχώς χάνουν σε ποιότητα. Γι'αυτήν την ποιότητα, λοιπόν, προσπαθώ συνεχώς, τόσο στην ζωή μου όσο και στην δουλειά μου. Και νομίζω ότι... καλά τα κατάφερα.